Załącznik nr 2

do Powiatowego Programu Przeciwdziałania

Przemocy Domowej i Ochrony osób Doznających Przemocy Domowej

na lata 2026-2030

PROGRAM
PSYCHOLOGICZNO – TERAPEUTYCZNY
DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC
DOMOWĄ
NA LATA 2026 - 2030

Spis treści

WPROWADZENIE…….. ……3
1. CELE PROGRAMU……4
2. ODBIORCY I SPOSÓB REKRUTACJI…….4
3. SPOSÓB REALIZACJI, REGUŁY UCZESTNICTWA…….5
4. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE…….6
5. ZAKRES TEMATYCZNY……..6
6. EWALUACJA I MONITORING…….8
7. DOKUMENTACJA…… 10
8. ZAKŁADANE REZULTATY……10
9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA…… 11

WPROWADZENIE

Przemoc domowa jest istotnym problemem społecznym, który może występować we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy też sytuacji materialnej. Przemoc jest zarówno następstwem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie i bez wątpienia należy zakwalifikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej.

Osobami najczęściej doświadczającymi przemocy są kobiety, dzieci oraz osoby starsze. Istotnym problemem jest fakt, że ludzie niechętnie przyznają się do przemocy, stąd dokładna diagnoza zjawiska jest trudna do zweryfikowania.

Przeciwdziałanie przemocy domowej obejmuje działania skierowane zarówno do osób krzywdzonych, jak i do osób stosujących przemoc domową. Skuteczność działań podejmowanych wobec rodziny, w której istnieje przemoc zależy w głównej mierze od wieloaspektowości i kompleksowości udzielanej pomocy.

Realizując założenia wskazane w Rządowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 - 2030 oraz Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2026 – 2030, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kraśniku opracowało Program Psychologiczno-Terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową zwany dalej Programem.

Program jest rozszerzeniem oferty oddziaływań skierowanych do osób stosujących przemoc domową, realizowanych przez PCPR w Kraśniku. Powiat od 2011r. oferuje osobom stosującym przemoc domową uczestnictwo w programie korekcyjno-edukacyjnym, który rocznie z wynikiem pozytywnym kończy od kilku do kilkunastu mężczyzn. W czasie realizacji programów osoby te nabywają umiejętności komunikowania się, konstruktywnego wyrażania uczuć i rozwiązywania konfliktów wśród najbliższych domowników bez stosowania przemocy, jak również uznają odpowiedzialność za swoje czyny.

Uzupełnieniem i kontynuacją działań podjętych wobec osób stosujących przemoc domową jest program oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych, który jest jednym z elementów systemu działań, ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy domowej, zmniejszenie jej negatywnych następstw w życiu rodzinnym oraz społecznym na terenie Powiatu Kraśnickiego. W niektórych przypadkach wskazane jest również objęcie pomocą i wsparciem członków rodziny poszczególnych uczestników. W Programie pomocą mogą być objęte także partnerki uczestników, poprzez wdrożenie elementów systemowej terapii rodzin i elementów mediacji w zależności od zdiagnozowanych problemów w rodzinie.

1. CELE PROGRAMU.

Głównym celem Programu jest utrwalenie przez osoby stosujące przemoc zmian postaw i zachowań nabytych w trakcie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, a w konsekwencji zatrzymanie przemocy domowej. Celem Programu jest przeciwdziałanie przemocy domowej poprzez nabycie wiedzy i umiejętności alternatywnych zachowań oraz kształtowania nowego stylu życia, bez zachowań przemocowych, kształtowanie relacji opartych na wzajemnym szacunku. Doprowadzi to do zwiększenia bezpieczeństwa i poprawy funkcjonowania w najbliższym otoczeniu, w którym występuje problem przemocy.

Cele szczegółowe:

- wzbudzanie motywacji wewnętrznej do zmiany zachowania poprzez analizę przyczyn własnego postępowania i wgląd w mechanizmy własnych zachowań,
- utrwalenie wyuczonych, pozytywnych zmian u absolwentów grupy korekcyjno-edukacyjnej,
- zdobycie lub poszerzenie przez uczestników wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych,
- nabycie i doskonalenie umiejętności wychowawczych i rodzinnych opartych na wychowaniu bez przemocy,
- nabycie i kształtowanie umiejętności prospołecznych (asertywności, empatii, rozpoznawania i wyrażania emocji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, konfliktowych, w budowaniu relacji rodzinnych i partnerskich),
- poszerzanie samoświadomości, zwłaszcza w kontekście własnych zasobów oraz ograniczeń i negatywnych stereotypów funkcjonowania w relacjach rodzinnych,
- rozwój umiejętności związanych z budowaniem relacji rodzinnych, partnerskich,
- pogłębianie wiedzy na temat wpływu przemocy na relacje rodzinne i sposobów przeciwdziałania,
- odkrywanie potrzeb i nabywanie umiejętności dobierania prawidłowych strategii w ich zaspokajaniu,
- wzmacnianie postawy odpowiedzialności wobec siebie i innych.

2. ODBIORCY PROGRAMU, SPOSÓB REKRUTACJI.

Odbiorcami programu są osoby dorosłe, które:

- ukończyły program korekcyjno-edukacyjny z wynikiem pozytywnym i deklarują chęć dalszej pogłębionej pracy nad sobą.

Uczestnicy mogą zgłaszać się do programu dobrowolnie lub mogą być kierowani przez podmioty oraz instytucje, w szczególności: Zespoły Interdyscyplinarne, policja, sąd, prokuratura.

Rekrutacja

Do udziału w programie psychologiczno-terapeutycznym zostaną zaproszone osoby, które ukończyły (są na etapie końcowym) program korekcyjno-edukacyjny. Zostaną wytypowane przez osoby prowadzące grupę korekcyjno-edukacyjną na podstawie diagnozy powstałej w trakcie trwania zajęć. Uczestnicy mogą zgłaszać się do programu również dobrowolnie lub mogą być kierowani przez podmioty oraz instytucje, w szczególności: Zespoły Interdyscyplinarne, policja, sąd czy prokuratura. Udział w programie jest dobrowolny i bezpłatny. Niezbędna jest indywidualna decyzja o uczestnictwie w Programie osoby stosującej przemoc domową.

Informacja o rozpoczynającym się programie zostanie rozesłana do absolwentów programu korekcyjno-edukacyjnego, instytucji współpracujących: OPS, GOPS, Zespołów Interdyscyplinarnych, Sądu - kuratorzy sądowi, Prokuratury. Ponadto informacja będzie umieszczana na stronach internetowych PCPR w Kraśniku.

3. SPOSÓB REALIZACJI. REGUŁY UCZESTNICWA W PROGRAMIE.

Realizacja programu przebiega w zależności od specyfiki uczestników, w tym szczególnie w zależności od:

- zdiagnozowanych czynników wpływających dotychczas i aktualnie na relacje w rodzinach uczestników,
- poziomu samoświadomości i motywacji uczestników do pracy psychologicznej,
- liczby osób gotowych do podjęcia pogłębionej pracy nad sobą w Programie .

W związku z powyższym program psychologiczno-terapeutyczny może być realizowany w formie spotkań:

1. indywidualnych i/lub
2. grupowych (min. 5 osób)

W trakcie cyklu programowego poszczególne formy spotkań mogą być stosowane przemiennie, tak, aby w największym stopniu zindywidualizować i dostosować oddziaływania psychologiczne do potrzeb uczestników. O formie ostatecznego wsparcia będzie decydował terapeuta po odbyciu pierwszych indywidualnych spotkań diagnostycznych z osobami stosującymi przemoc.

Reguły uczestnictwa w Programie

Na czas uczestnictwa w Programie uczestnicy zobowiązani są do przestrzegania następujących reguł:

- zadeklarować swój udział w Programie i udział w spotkaniach,
- zakończyć używania jakiejkolwiek formy przemocy domowej,
- informować o planowanych nieobecnościach,
- w spotkaniach grupowych czy indywidualnych dopuszczalne są 2 nieobecność na zajęciach podczas trwania całego Programu,
- bezpieczne i zgodne z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach w tym zachowanie trzeźwości i powstrzymywanie się od używania innych substancji psychoaktywnych,
- podpisania kontraktu oraz zgody na kontaktowanie pracownika Programu z instytucjami i rodziną,
- wyrażenie zgody na badania ewaluacyjne i monitorujące w trakcie trwania Programu oraz przez 3 lata od jego zakończenia.

4. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE.

Dla każdego z uczestników przewidziane jest 10 godzin spotkań zorganizowanych w ramach Programu. Osoba ukończy Program jeśli weźmie udział w min. 80 % spotkań. Spotkania indywidualne odbywałyby się cyklicznie raz w tygodniu po 1 godzinie zegarowej.

W sytuacji utworzenia grupy terapeutycznej przewiduje się 5 zajęć, które będą odbywać się raz w tygodniu w wymiarze 2 godzin zegarowych.

5. ZAKRES TEMATYCZNY.

Indywidualne spotkania psychologiczno – terapeutyczne

Rozpocznie je tzw. spotkanie diagnostyczne, podczas którego zostanie zawarty kontrakt terapeutyczny zawierający zgodę na udział w programie oraz akceptację zasad udziału w nim, w szczególności warunki, jakie należy spełnić, by program ukończyć oraz okoliczności powodujące wykluczenie z programu. Pracownik podczas spotkania prowadzi wywiad motywujący - rozpoznaje sytuacje życiową i aktualne problemy, motywuje i określa wraz z klientem oczekiwania wobec terapii i zmiany w życiu. Po przeprowadzeniu wszystkich spotkań diagnostycznych określa się także ostateczną formę (indywidualną, grupową) realizowania programu psychologiczno-terapeutycznego.

Dalsza treść spotkań indywidualnych ukierunkowana będzie na osobiste problemy uczestnika. Szczególny nacisk położony zostanie na najbardziej zaburzone jego obszary funkcjonowania oraz będzie poruszać następujące zagadnienia:

- ocena stopnia zagrożenia rodziny oraz diagnoza zachowań przemocowych osoby stosującej przemoc;
- wspomaganie motywacji do zmiany;
- autodiagnoza własnych problemów związanych ze stosowaniem przemocy oraz przejmowanie odpowiedzialności za te zachowania;
- historia życia a przemoc - wgląd w przyczyny własnych problemów związanych z przemocą;
- rozwijanie samokontroli obejmujące pracę nad przekonaniami i stereotypami prowadzącymi do przemocy oraz poszukiwanie zasobów wewnętrznych klienta ułatwiających mu proces zmiany tych przekonań i zachowań;
- budowanie poczucia własnej godności i szacunku do siebie i innych - ważny etap umacniania siebie w procesie zmiany;
- zadośćuczynienie - podsumowanie procesu zmiany i gotowość do uznania krzywd wyrządzonych bliskim osobom, zaplanowanie procesu naprawczego;
- praca z nawrotami – budowanie planu działania na wypadek pojawienia się trudności w kontroli emocji i zachowań przemocowych.

Wszystkie etapy wiążą się nie tylko z pracą terapeutyczną z osobą stosującą przemoc, ale także istotna jest współpraca z rodziną/bliskimi oraz instytucjami zajmującymi się przemocą: policja, ops, sąd (kuratorzy), prokuratura celem oceny zmian zachodzących w relacjach rodziny oraz monitorowania zachowań przemocowych.

Spotkania grupowe

Realizacja spotkań grupowych odbywać się będzie w systemie zamkniętym, nie przewiduje się dołączania w trakcie realizacji edycji nowych osób. Uczestnicy grupy będą pracować nad rozwijaniem i utrwalaniem szeroko rozumianej zmiany osiągniętej w wyniku udziału w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych. Będą mieli możliwość zwiększenia wiedzy o innych i o sobie, zwiększenia świadomości dalszych zmian, które chcą wprowadzić w swoim życiu i uzyskania narzędzi do ich realizacji.

Zakres tematyczny:

1) Wzmacnianie motywacji do zmiany poprzez pokazywanie korzyści ze zmiany. Budowanie kontaktu i zaufania. Kontrakt grupowy.

2) Omówienie znaczenia indywidualnych zasobów w pozytywnej zmianie zachowania oraz radzenia sobie ze stresem. Analiza zasobów indywidualnych, mogących pomagać zmianie.
3) Rozwijanie świadomości powiązań między przekonaniami, emocjami i zachowaniem by uczestnik mógł lepiej zrozumieć siebie i wziąć odpowiedzialność za swoje zachowanie.
4) Historia życia a przemoc – wgląd w przyczyny własnych problemów związanych z przemocą.
5) Ćwiczenie nowych strategii radzenia sobie z trudnościami. Budowanie nowego systemu wartości i systemu moralnego.
6) Nawroty - budowanie swojego systemu wsparcia w sytuacjach trudnych oraz poczucia wpływu na siebie.
7) Zasady zdrowego rozwiązywania sporów, konfliktów z zachowaniem szacunku dla członków rodziny - w tym dzieci.
8) Przełamywanie stereotypów, postaw, przekonań dotyczących płci, pełnionych ról społecznych.
9) Rozwijanie umiejętności komunikacyjnych opartych na modelu porozumienia bez przemocy.
10) Dokąd zmierza moja rodzina? - wyznaczanie kierunków rozwoju relacji związku/rodziny.

6. EWALUACJA I MONITORING.

Program oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych adresowany do osób stosujących przemoc domową podlegać będzie monitoringowi oraz ewaluacji.

Program zakończy się badaniem ewaluacyjnym uczestników (ankieta), dotyczącym przebiegu i efektów oddziaływań. Przebieg i efekty Programu psychologiczno-terapeutycznego wobec osób stosujących przemoc domową objęte są badaniami monitorującymi w trakcie trwania Programu oraz po jego zakończeniu przez 3 lata.

Metody ewaluacji i monitoringu:

- ankieta skierowana do uczestników programu i osób doznających przemocy,
- obserwacja,
- rozmowa z rodziną/bliskimi i instytucjami udokumentowana notatką.

Ewaluacja jest przeprowadzana na etapie wstępnym oraz po zakończeniu Programu poprzez wypełnienie ankiety ewaluacyjnej skierowanej do uczestników i ich rodzin/bliskich. Kryteria ewaluacyjne obejmują m.in. zgodność zawartości merytorycznej Programu z założonymi celami, osiągnięcie założonych celów, oczekiwań uczestników, efektywność Programu.

Wskaźniki oceny monitoringu Programu:

- liczba osób, która rozpoczęła Program,
- liczba osób, które ukończyły Program,
- liczba edycji Programu.

Monitoring sytuacji w rodzinie osoby stosującej przemoc, prowadzony jest na podstawie jego pisemnej zgody. Uzyskuje ją pracownik kierujący do Programu na etapie spotkania diagnostycznego.

Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych kierowanych do osób stosujących przemoc domową następuje poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ich ukończeniu.

Wskaźniki oceny skuteczności Programu:

- liczba osób stosujących przemoc domową, które po ukończeniu Programu psychologiczno-terapeutycznego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy.

Monitoring prowadzi osoba prowadząca program poprzez:

- bezpośredni kontakt z uczestnikiem Programu oraz kontakt z jego rodziną/bliskimi,
- kontakt z policją w celu uzyskania informacji na temat ewentualnych zgłoszeń dotyczących przemocy domowej,
- kontakt z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego,
- wymianę informacji z kuratorem zawodowym lub społecznym na temat osoby biorącej udział w Programie.

Z ewaluacji sporządza się raport ewaluacyjny przygotowany w oparciu o przedstawione kryteria. Raport przekazuje się do PCPR w Kraśniku do końca stycznia następnego roku.

Raport zawiera:

a) opis działań;
b) zastosowaną procedurę ewaluacyjną;
c) informację o liczbie uczestników programu, którzy rozpoczęli i ukończyli Program;
d) uzyskane wyniki;

e) wnioski.

Wnioski z działań monitorujących i ewaluacyjnych zostaną wykorzystane do przyszłego doskonalenia metod programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową.

7. DOKUMENTACJA.

Wszystkie działania podejmowane w ramach Programu są dokumentowane poprzez:

- listy obecności;
- podpisane przez uczestnika zgody na kontakt z instytucjami;
- korespondencję z urzędami i uczestnikami;
- ankiety;
- raporty;
- dokumentację indywidualną: ogólne zapisy - podstawowe dane informacyjno-diagnostyczne, kontrakt, tematyka spotkań - karta pracy z klientem (bez opisywania szczegółów sytuacji zdrowotnej i emocjonalnej klientów);
- inne dokumenty potwierdzające prowadzenie działań w ramach Programu.

8. ZAKŁADANE REZULTATY.

Zakłada się, że realizowany Program psychologiczno-terapeutyczny doprowadzi do utrwalenia zmiany postaw i zachowań nabytych w trakcie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, a w konsekwencji przyczyni się do zatrzymania przemocy domowej.

Przewidywane efekty realizacji Programu:

- minimum 1 edycja w ciągu każdego roku kalendarzowego,
- wzrost poczucia bezpieczeństwa oraz poprawa jakości życia bliskich uczestnika,
- zatrzymanie przekazywania przemocowych wzorców rozwiązywania problemów w rodzinie,
- uświadomienie uczestnikowi osobistej odpowiedzialności za zachowania wobec rodziny/bliskich,
- wzrost kompetencji uczestników programu w zakresie konstruktywnego rozwiązywania konfliktów w związku i rodzinie,
- wzrost kompetencji uczestników w zakresie podejmowania działań zaradczych i interwencyjnych.

9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.

Opracowanie i realizacja programów oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową będzie realizowane z budżetu państwa. W związku z powyższym planowanie wydatków następuje na poziomie powiatu rokrocznie, a realizacja Programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych z budżetu państwa na ten cel. Przewiduje się możliwość modyfikacji zaplanowanych działań, terminu ich realizacji oraz źródeł finansowania w celu zwiększenia efektywności założeń Programu.